

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Gabriel Ferrater a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/gabriel-ferrater> >

Gabriel Ferrater

Gabriel Ferrater: un nou tombant de la poesia catalana?

Xavier Macià (Universitat de Lleida)

La trajectòria intel·lectual i poètica de Gabriel Ferrater i Soler abraça un període de temps relativament breu (des del 1950 fins el 1972, any del seu tràgic traspàs), però intens i brillant, i d'un vigor intel·lectual i d'una qualitat inqüestionables.

Reus, 1922 - Sant Cugat del Vallès, 1972. Poeta, crític, traductor i lingüista

Gabriel Ferrater representa un model d'intel·lectual i de poeta heterodox i atípic, almenys amb relació als referents de l'època. Ben allunyat del model d'intel·lectual orgànic definit per Gramsci -del tot impensable a la Catalunya franquista-, i prou allunyat també del model resistencialista i patrioter, Ferrater se'ns apareix bàsicament com un home de lletres liberal i independent, escèptic, antiprovincià, recelós d'ideologies i dogmatismes, polítics o estètics, i, per damunt de tot, lúcida, iconoclasta i provocador. Un personatge poc convencional, autodidacte, rigorós, amè, didàctic i sempre apassionat.

Ferrater és conegut bàsicament com a poeta, i és aquest sens dubte l'àmbit on aconsegueix uns resultats més remarcables, però destaca també la seva activitat professional com a lector i director editorial, professor i traductor, i és especialment interessant la seva aportació com a crític d'art, lingüista i estudiós de la literatura. Són de referència obligada, sobretot, tant per les lectures que en proposa com per la forma d'exposar-les, les seves aproximacions a l'obra de [Josep Carner](#), [Carles Riba](#) i [J.V. Foix](#).

Vista en conjunt, la seva trajectòria intel·lectual és força coherent i d'una evident complementarietat. La seva producció no poètica, malgrat el caràcter parcial i en alguns casos inconclus, deixa entreveure una clara unitat d'intencions i sembla respondre a un mateix projecte volgutament global que el mateix Ferrater definia, en una ressenya publicada a *Laye*, com una exigència bàsica del "treballador de la cultura" modern, per a qui la seva feina no ha de consistir en altra cosa que "*en hacer su especialidad bastante robusta para absorber todo posible conocimiento e integrarlo en un sistema expresivo organizado y dinámico*".

Quant a la seva breu obra lírica, d'una gran força i originalitat, se'ns apareix com una síntesi molt particular de tradició i modernitat i com el resultat de l'apropiació selectiva de les principals propostes d'alguns dels autors més importants de la literatura catalana ([March](#), Carner, Riba, Foix) i de l'europea i americana (Catul, Chrétien de Troyes, Villon, Baudelaire, Rimbaud, Frost, Graves, Pavese, Cavafis, Eliot, Lowell, Auden, Brecht...).

Autor no gens susceptible de ser adscrit a cap moviment en particular, Ferrater representa la voluntat més clara de regeneració del sistema literari català en el període de postguerra. La seva poesia, escrita i publicada al llarg de la dècada dels seixanta, en un moment crucial, de canvi i de polarització

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Gabriel Ferrater a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/gabriel-ferrater> >

estètica entre la línia de tradició postsimbolista i l'emergent realisme històric, esdevé ella sola una tercera via alternativa, sintetitzadora, diferent i nova, i especialment atenta a l'evolució de la lírica contemporània. Amb tot, no hi ha interès per la seva poesia sinó a partir del 1968, quan comença la davallada del realisme històric, i sobretot a partir de la seva mort. Però la reivindicació i la irradiació real del model ferraterià, decisiu per a entendre la poesia catalana actual, no tindrà lloc fins a la dècada dels vuitanta, coincidint amb la publicació de l'obra pòstuma.

Breu apunt biogràfic La vida del poeta, encara avui més mistificada que estudiada, podria resumir-se sumàriament amb les següents dades: neix a Reus el 20 de maig de 1922, en el si d'una família de vinaters benestant i culta que si d'una banda retarda l'entrada del fill en el sistema educatiu reglat (no va a l'escola fins als 10 anys), de l'altra es preocupa per crear l'ambient favorable per a la seva sòlida educació i formació intel·lectuals. Ferrater viu a Reus (paradís de la infantesa i marc referencial de molts dels seus poemes, sobretot "In memoriam") fins el 1938, any en què la seva família s'exilia a França.

El 1941 torna a Espanya: fa el servei militar (1943-45), treballa a l'empresa del pare i acaba com pot el batxillerat (1945-47), es matricula en ciències exactes a la Universitat de Barcelona, però al tercer curs abandona els estudis (1950). El 1951 mor el seu pare, que, arruïnat, se suïcida i aquest fet coincideix amb un punt d'inflexió fonamental en la trajectòria vital i intel·lectual de Gabriel Ferrater. D'una banda, el poeta s'estableix a Barcelona i fa els primers passos per professionalitzar-se com a crític d'art, traductor i lector editorial; i, d'una altra, entra en contacte amb diversos grups artístics i intel·lectuals barcelonins. En els primers anys cinquanta Ferrater coneix i freqüenta, entre altres, José M. de Martín (amb qui el 1951 escriu la novel·la policíaca *Un cuerpo, o dos*), [Joan Vinyoli](#), Rosa Leveroni, Eduard Valentí, [Carles Riba](#) i també el cercle de joves intel·lectuals vinculats a la revista *Laye*, on col·labora amb articles sobre art (*Laye*, publicada entre el 1950 i el 1954 per la Delegación Provincial de Educación de Barcelona, i dirigida pel falangista Eugenio Fuentes Martín, es considera avui un espai de convergència de l'anomenada "Escuela de Barcelona"). És també en aquesta època que coneix els poetes en llengua castellana Jaime Gil de Biedma i Carlos Barral, més joves que ell i sobre els quals tindrà un gran ascendent.

Entre el 1958 i el 1968, Ferrater escriu i publica el conjunt de la seva obra poètica. A l'endemig, el poeta ha maldat per procurar-se una certa estabilitat professional i personal. Primer, fora del país: viatja a Londres amb la intenció de trobar-hi una feina editorial, que aconsegueix, però, a Hamburg, com a lector de la Rowohlt Verlag. I després, a Catalunya: la tardor del 1963 accepta el càrrec de director literari de Seix Barral i l'any següent es casa amb la periodista americana Jill Jarrell (de qui se separa el 1966) i fixa la seva residència definitiva a Sant Cugat. El 1968 acaba la carrera de filosofia i lletres i entra com a professor de lingüística i crítica literària a la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquests són els anys de més activitat intel·lectual (docència, conferències, seminaris, projectes, pròlegs, traduccions...) i són els anys, també, dels primers reconeixements públics oficials. Però el 27 d'abril de 1972, pocs dies abans de fer 50 anys, Gabriel Ferrater se suïcida al seu pis de Sant Cugat.

Les dones i els dies La irrupció poètica de Ferrater fou tan sobtada i inquietant com el seu silenci. Primer, per la qualitat, solidesa i novetat de la seva poesia i, després, per l'abandonament tan prematur i definitiu just en el moment que començava a tenir un reconeixement important. El mateix poeta explica alguns dels desencadenants de la seva fulminant i fugaç vocació lírica: necessitat d'explicar -i sobreposar-se a- l'obscurantisme opressiu de la immediata postguerra, voluntat de comprendre's i de comprendre la realitat circumdant i coincidència feliç d'un seguit de circumstàncies més o menys accidentals.

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Gabriel Ferrater a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/gabriel-ferrater> >

Ferrater va escriure la quasi totalitat de la seva poesia en només sis anys, del 1958 al 1963. Amb posterioritat, va fer només uns quants poemes nous, en va revisar alguns de publicats i va preparar l'edició de l'obra completa: *Les dones i els dies* (1968). Aquest volum aplega un total de 114 poemes generalment breus, a excepció d'"In memoriam" i "Poema inacabat", de caire més narratiu, i presenta una estructuració per seccions numerades que respecta, globalment, l'ordre d'aparició i l'organització interna dels tres únics volums publicats per l'autor: *Da nuces pueris* (1960; reed.: Empúries, 1987), *Menja't una cama* (1962; reed.: Empúries, 1997) i *Teoria dels cossos* (1966; reed.: Empúries, 1989). Ara bé, en haver eliminat tots els paratextos que acompanyaven aquells poemaris (epígrafs, subtítols, epílegs), Ferrater despulla encara més la poesia, la buida de tot element no essencial i n'accentua i reforça la seva cohesió interna. El títol del recull, *Les dones i els dies*, irònicament manllevat d'Hesíode (*Erga kai hemerai*: Treballs i dies), reforça el caràcter unitari del conjunt i sintetitza els centres d'interès i temàtics més importants de la poesia ferrateriana: les complexes relacions humanes i la dimensió moral de les seves experiències (les dones) i el marc contextual -les variants temporal i espacial- en què tenen lloc (els dies).

Gabriel Ferrater no es prodiga gens en escrits sobre poètica i sobre la seva poesia, l'única ocasió en què en parla explícitament és en el text que fa d'epíleg a *Da nuces pueris*, i se'n poden trobar també referències en alguns dels seus poemes (vegeu, per exemple, alguns passatges de "Poema inacabat") i, d'una manera especial, en alguns dels seus textos sobre llengua, pintura i literatura (sobretot en els estudis dedicats a [Foix](#), [Riba](#) i [Carné](#)).

Amb tot, podem assenyalar alguns dels aspectes generals de la seva poètica: l'obligació de tot escriptor de definir bé el lloc que ocupa amb relació a la tradició literària (vegeu "Els aristòcrates"), la necessitat d'assumir que en art tot és forma i la convicció que la literatura es fa amb paraules i no amb idees. Però l'aspecte central és que el poeta ha de definir clarament la seva actitud moral a l'hora d'escriure, és a dir: "La distància que hi ha entre el sentiment que la poesia exposa i el centre de la seva imaginació." Per aconseguir aquest distanciament, Ferrater recolza sobre dos recursos molt concrets i d'una gran eficàcia: la ironia i la mètrica (el distanciament mateix és entès com un tercer element, arbitrari, que possibilita l'equilibri de tensions entre les formes personals del poeta i les de la llengua comuna).

La poesia ferrateriana, no exempta d'hermetisme i d'un simbolisme a voltes d'una extrema complexitat imaginativa, es caracteritza, però, fonamentalment, per ser austera i realista, resultat en bona part d'una volguda naturalitat discursiva i d'un marcat concretisme i col·loquialisme. És una poesia que pretén complir les següents condicions bàsiques: intel·ligibilitat, sinceritat, sensatesa, interès i amenitat, i, sobretot, que defuig sempre tota mena de barroquismes i de gratuïts virtuosismes conceptuals i formals. Però allò que caracteritza més el procediment poètic ferraterià és el to tan particular de la seva veu poètica, marcadament experiencial, reflexiva, continguda i sincera, que recolza sobre unes estratègies discursives de gran eficàcia. I, molt especialment, la preeminència que s'hi atorga a la reflexió moral que cada poema proposa, molt més central que no la situació que s'hi descriu o el pretext que l'origina.

Pel que fa als temes, ja hem dit que els centres d'interès fonamentals ens són suggerits en el títol *Les dones i els dies*, i fan referència explícita a la doble dimensió de l'ésser humà, com a ésser social -i moral- i com a ésser històric (conscient que la seva existència se circumscriu a un temps i un espai concrets i que es veu determinada pel devenir temporal). Els diversos temes i motius que apareixen en els poemes (la joventut, l'erotisme, la por, la soledat...) estan íntimament relacionats amb aquests centres d'interès. Finalment, i pel que fa al marc supratemàtic, podem distingir-hi tres grans blocs: 1) poemes que tenen com a marc la literatura: "Literatura", "A través dels temperaments", "El lector", "Si

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Gabriel Ferrater a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/gabriel-ferrater> >

puc", "Tam gratumst mihi", "Els aristòcrates"...; 2) poemes que tenen com a marc l'observació social: "Faula primera", "Faula segona", "Cançó de bressol", "El lleopard", "Economies rivals", "Els jocs", "Diumenge", "Mecànica terrestre", "Sabers", "Paisatge amb figures"...; i 3) poemes d'experiència personal -introspectiva- sobre la vida moral: en aquest apartat es poden distingir dos subgrups: 3a) poemes en què el tema essencial és el pas del temps, com "La platja", "La cara", "No una casa", "Per no dir res", "By Natural Piety", "Fi del món", "La mala missió" o "Un pas insegur"; i 3b) poemes de tema amorós i eròtic: tots els de la segona secció de *Teoria dels cossos* i altres d'anteriors com "Temps enrera", "Mala memòria", "Cambra de la tardor", "El mutilat" o "Posseït".

Copyright text © 1999 Eduoc/ECSA

Tast de textos

Text

 WEB: Biblioteca Gabriel Ferrater, al Corpus Literari Digital de la Càtedra Màrius Torres

Aquesta pàgina aplega les edicions del conjunt de la producció poètica, crítica i assagística de l'autor.

http://www.catedramariustorres.udl.cat/materials/biblioteca/_autors/index.php?acr_autor=ferr014

 WEB: Manuscrits de Gabriel Ferrater, al Corpus Literari Digital de la Càtedra Màrius Torres

Digitalització dels materials conservats al llegat Gabriel Ferrater, constituït per autògrafs diversos, originals, galerades i paginades per a primeres edicions, edicions amb esmenes i anotacions autògrafes, com també alguns textos editats poc coneguts i altres materials complementaris.

http://www.catedramariustorres.udl.cat/materials/manuscrits/_autors/index.php?acr_autor=ferr014

 WEB: Selecció de Poesia Catalana

Recull 14 poemes de l'autor.

<http://www.uoc.edu/lletra/especials/folch/ferrater.htm>

 WEB: Bibliografia i poemes

El web del Festival de Poesia de Sant Cugat recull els títols publicats per Ferrater i una selecció de poemes.

<http://ilma.orgfree.com/poesiasantcugat/ferrater.htm>

 WEB: Selecció de poemes

Tres poemes de l'autor al web *Viu la poesia*.

http://www.viulapoesia.com/membrespocio/arxiu/lletra/gferrater_index_poemes.html

 WEB: Cançó del gosar poder

Un poema de l'autor i la seva traducció a l'alemany, per Johannes Beilharz.

<http://www.jbeilharz.de/katalan/ferrater-ged.htm>

Els lectors llegeixen

 AUDIO: Mercè Rayner llegeix 'El mutilat', de Gabriel Ferrater

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Gabriel Ferrater a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/gabriel-ferrater> >

<http://soundcloud.com/lletra/el-mutilat-g-ferrater>

Biobibliografia

Biografia

 WEB: A la Viquipèdia

Nota biogràfica al web de l'enciclopèdia lliure.

http://ca.wikipedia.org/wiki/Gabriel_Ferrater_i_Soler

Bibliografia

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Ferrater+Gabriel&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Ferrater+Gabriel&sortdropdown=-&searchscope=23

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SFerrater+Gabriel|Orighresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

 WEB: Articles de l'autor (Traces)

<http://traces.uab.cat/search?f=author&p=Ferrater%20Gabriel&sc=1&ln=ca>

 WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Ferrater%2C+Gabriel&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+dades+de+lengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

Comentaris sobre l'autor

Crítica

 WEB: Pàgina de l'AELC

Biografia, informacions, publicacions.

<http://www.escriptors.cat/autors/ferraterg/>

 WEB: L'autor al Corpus Literari Clutat de Barcelona

Biografia, enllaços i transcripció d'articles sobre Ferrater.

http://www.ducros.cat/corpus/index.php?command=show_news&news_id=903

 WEB: Pàgina de Magisteri Teatre-Mag Poesia

Amb una fotografia, poemes i un article de l'autor sobre Josep Pla.

<http://www.mallorcaweb.com/Mag-Teatre/ferrater/ferrater.html>

 WEB: "Gabriel Ferrater parla de Carles Riba"

A Magisteri Teatre-Mag Poesia.

<http://www.mallorcaweb.com/Mag-Teatre/riba/ferrater.html>

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Gabriel Ferrater a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/gabriel-ferrater> >

WEB: L'erotisme a la poesia de Ferrater

Article de Montserrat Roser a la revista digital JOCS (2000).

<http://www.uoc.edu/jocs/3/articulos/ferrata2/>

PDF: Les metàfores del desig remembrat: una aproximació cognitiva a *Da nuces pueris* de Gabriel Ferrater

Estudi d'Eduard Garcia, a UOCtreballs.

<http://lletra.uoc.edu/offlletra/files/4e8c4f23-2434-41ae-97df-31c02ea5c0a4.pdf>

Diversos

WEB: Un llibre dedicat a ell

A Internet es pot llegir sencer *Chameleon's Cadmium* (1976), un poemari en anglès de Janet Rodney dedicat a Gabriel Ferrater.

<http://www.thing.net/~grist/l&d/jr1>

Propostes didàctiques

Recursos

WEB: Activitats per treballar poemes

Tres poemes amb propostes al web *Viu la poesia*.

http://www.viulapoesia.com/membrespocio/arxiu/lletra/gferrater_index_props.html

Interacció

WEB: Interacció multimèdia de "A través dels temperaments"

El web *Viu la poesia* presenta una activitat interactiva d'aquest poema.

http://viulapoesia.com/pagina_interaccio.php?tipus=1&subtipus=2&itinerari=13&idpoema=242&ind=106

L'autor 2.0

A les xarxes

WEB: Ferrater, a Twitter

<https://lletra.uoc.eduhttps://twitter.com/GabrielFerrater>